

Sammendrag:

Hva koster helse-, miljø- og sikkerhetsproblemer i næringslivet det norske samfunn?

Rapporten inneholder en beregning av de samfunnsøkonomiske kostnader ved helse- miljø- og sikkerhetsproblemer (HMS-problemer) i norske bedrifter. Beregningen omfatter følgende problemer:

- Yrkessykdommer.
- Utslipp til luft av nitrogenoksider (NO_x), svoveldioksid (SO₂), karbondioksid (CO₂) og flyktige organiske forbindelser (NM VOC).
- Arbeidsulykker og ulykker under arbeidsreiser.

Beregningen er ikke fullstendig. Blant de HMS-problemer som ikke inngår i beregningene er:

- Yrkesrelaterte sykdommer og helsesvikt utover godkjente yrkessykdommer. (Rikstrygdeverket har en liste over diagnoser som er godkjent som yrkessykdom.)
- Utslipp til luft av andre typer forurensninger enn dem som er nevnt foran, blant annet karbonmonoksid (CO) og ozon (O₃).
- Alle typer utslipp til og forurensning av jord og vann.
- Arbeidsmiljøproblemer knyttet til støy, både for de ansatte og personer i bedriftenes omgivelser.

Grunnen til at disse problemene ikke er tatt med i undersøkelsen, er at det ikke foreligger gode nok opplysninger om hvilket omfang de har. De samfunnsøkonomiske kostnader ved HMS-problemene som inngår i undersøkelsen er beregnet for 30 næringsgrupper. De viktigste resultater kan oppsummeres i følgende punkter.

- 1 Det ble i 1996 registrert ca 3.160 nye tilfeller av godkjent yrkessykdom. I gjennomsnitt for årene 1994 og 1995 er det beregnet at vel 41.000 mennesker ble skadet i arbeidsulykker og søkte medisinsk behandling ved sykehus eller legevakt. 65 mennesker ble drept i arbeidsulykker i 1995.
- 2 Det ble i 1996 sluppet ut ca 32,7 mill tonn CO₂, ca 300.000 tonn flyktige organiske forbindelser, ca 190.000 tonn NO_x og ca 33.000 tonn SO₂ fra bedrifter i Norge.

Rapporten kan bestilles fra:

Transportøkonomisk institutt, Postboks 6110 Etterstad, 0602 Oslo
Telefon: 22 57 38 00 Telefax: 22 57 02 90

- 3 De samfunnsøkonomiske kostnader ved HMS-problemer i 1995/96 er beregnet til 26,9 milliarder kr. Av dette skriver ca 15,2 milliarder kr seg fra utslipp til luft, 9,4 milliarder kr fra personskader ved arbeidsulykker, 0,9 milliarder kr fra materielle skader ved arbeidsulykker og 1,4 milliarder kr fra nye tilfeller av yrkessykdom.
- 4 De høyeste kostnader ved HMS-problemer er beregnet for transport og lagring, ca 4,5 milliarder kr. Andre næringer der kostnadene er høye omfatter utvinning av olje og naturgass (3,2 milliarder kr), bygge- og anleggsvirksomhet (2,4 milliarder kr) og produksjon av kjemiske produkter (2,3 milliarder kr).
- 5 Regnet pr sysselsatt person, er kostnadene ved HMS-problemer i gjennomsnitt vel 12.950 kr pr år. De høyeste kostnadene pr sysselsatt person finnes i bergverksdrift, 190.000 kr. De laveste kostnadene finnes i eiendomsdrift og boligjenester, 1.200 kr.
- 6 Regnet som andel av verdiskapningen i ulike næringer, målt ved næringenes bidrag til bruttonasjonalproduktet, er kostnadene ved HMS-problemer i gjennomsnitt ca 2,8% av verdiskapningen. Andelen er høyest i bergverksdrift, ca 27% og lavest i eiendomsdrift og boligjenester, ca 0,1%.
- 7 Det er beregnet at i gjennomsnitt ca 38% av kostnadene ved HMS-problemer kan betraktes som internalisert gjennom avgifter eller forsikringspremier. Andelen internaliserte kostnader varierer mellom litt over 80% og ca 15%.
- 8 De beregnede kostnader ved HMS-problemer ligger i samme størrelsesorden som tilsvarende beregnede kostnader ved andre samfunnsproblemer. Eksempelvis er kostnadene ved kriminalitet beregnet til ca 33 milliarder kr, kostnadene ved trafikkulykker til ca 20 milliarder kr og kostnadene ved miljøproblemer (ikke medregnet ulykker) forårsaket av transportvirksomhet til ca 15 milliarder kr.
- 9 De beregnede kostnadene ved HMS-problemer er svært usikre. Et 95% konfidensintervall for kostnadene er fra 18 til 36 milliarder kr. Det er spesielt den store usikkerheten i kostnadene ved CO₂-utslipp og NM VOC-utslipp som bidrar til denne store usikkerheten. For de øvrige faktorer som inngår, er ikke usikkerheten spesielt stor.
- 10 Tallene må oppfattes som minimumsanslag for kostnadene ved HMS-problemer, fordi ikke alle problemer inngår og fordi det er brukt relativt lave anslag for kostnadene ved de problemer som er inkludert i undersøkelsen.